

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૨૩ / ૨૦૧૭

માં

સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૫૬૪૯ / ૨૦૧૫

સાથે

સિવિલ એપિલકેશન નં. ૭૩૦ / ૨૦૧૭

માં

લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૨૩ / ૨૦૧૭

સાથે

લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૨૪ / ૨૦૧૭

માં

સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૫૬૫૦ / ૨૦૧૫

થી

લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૨૬ / ૨૦૧૭

માં

સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૫૬૪૭ / ૨૦૧૫

સાથે

સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૭૩૧ / ૨૦૧૭

માં

લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૨૪ / ૨૦૧૭

થી

સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૭૩૩ / ૨૦૧૭

માં

લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૨૬ / ૨૦૧૭

માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિશ્રી આર. સુભાષ રેડ્ડી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી વિપુલ એમ. પંચોલી

૧.	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે?	
૨.	રિપોર્ટરને રીફર કરવું કે નહીં?	
૩.	શું ન્યાયમૂર્તિશ્રી ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪.	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	

=====

રિલાયન્સ ડિક્લેન્સ એન્ડ એન્જિનિયરિંગ લિમિટેડ (અગાઉ પીપાવવા ડિક્લેન્સ
એન્ડ ઓફ્શોર એન્જિનિયરિંગ કંપની લિમિટેડ તરીકે ઓળખાતી) –
અપીલકર્તા

વિરુદ્ધ

ડાયાકોફ્ટો શિપિંગ એસ એ અને ૧ – સામાવાળા

=====

ઉપસ્થીતી:-

શાર્દુલ અમરચંદ મંગળદાસ એન્ડ કંપની માટે એડવોકેટ, અપીલકર્તા માટે
એડવોકેટ શ્રી તેજસ કારિયા, શ્રી નિરાગ પાઠક, કુમારી ગ્રીષ્મા આહુજા

સામાવાળા નં. ૧ માટે એડવોકેટ શ્રી હાર્દિક પી. મોઢ

સામાવાળા નં. ૨ માટે એડવોકેટ શ્રી જી. એમ. જોશી

=====

કોરમ: માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિશ્રી આર. સુભાષ રેડ્ડી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી વિપુલ એમ. પંચોલી

તારીખ : ૨૯/૦૩/૨૦૧૭

સંયુક્ત સી.એ.વી. ચુકાદો

(માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિશ્રી આર. સુભાષ રેડ્ડી દ્વારા)

૧. લેટર્સ પેટન્ટની કલમ-૧૫ હેઠળની આ તમામ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલો સ્પેસિઅલ સિવિલ એપ્લિકેશનોના એક જૂથમાં મૂળ સામાવાળા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી છે, જેઓ વિદ્યુત સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા તારીખ ૨૬મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૬ના સંયુક્ત સી.એ.વી. હુકમથી નારાજ છે, અને તેથી, તેમને એકસાથે સાંભળવામાં આવે છે અને આ સંયુક્ત ચુકાદા દ્વારા નિકાલ કરવામાં આવે છે.

૨. નિકાલના હેતુ માટે, અમે સ્પેસિઅલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૫૬૪૭/૨૦૧૫માં જણાવેલા તથ્યો અને પક્ષકારોનો સંદર્ભ લઈએ છીએ જેમાં લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૨૬/૨૦૧૭ દાખલ કરવામાં આવી છે.

૩. ઉપરોક્ત સંયુક્ત હુકમ દ્વારા, વિદ્વાન સિંગલ જજ દરેક અરજીમાં ડ્રાફ્ટ સુધારાઓ મંજૂર કર્યા હતા અને આવા હુકમથી નારાજ થઈને આ અપીલો દાખલ કરવામાં આવી છે. જેમ કે, અમે આ અપીલોના નિકાલ માટે જરૂરી તથ્યો જણાવવા પૂરતા સીમિત રહીએ છીએ.

૪. આ અપીલો દાખલ કરવા તરફ દોરી જતા તથ્યો, ટૂંકમાં, એવા છે કે, અપીલકર્તાએ તારીખ ૬મી ડિસેમ્બર, ૨૦૦૬ના રોજ સામાવાળા નં.૧ સાથે

જહાજ નિર્માણનો કરાર કર્યો હતો. ઉપરોક્ત કરાર દ્વારા, અપીલકર્તા એક ૭૪,૬૦૦ ડીડબલ્યુટી પેનામેક્સ બલ્ક કેરિયર (હલ નં. પી૦૧૧) ડિઝાઇન કરવા, નિર્માણ કરવા, લોન્ચ કરવા, સજ્જ કરવા, આઉટફિટ કરવા, પરીક્ષણ કરવા અને પૂર્ણ કરવા માટે સંમત થયા હતા અને સામાવાળા નં.૧ તેને ખરીદવા અને તેની ડિલિવરી સ્વીકારવા સંમત થયા હતા. અપીલકર્તાએ, કરાર હેઠળ, કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવા પર અગાઉથી ચૂકવણીના સંદર્ભમાં રિફંડ બેંક ગેરંટી આપી છે. સામાવાળા નં.૧-કંપનીએ, જહાજ પહોંચાડવામાં વિલંબ થયો હતો અને આ રીતે, કરારની શરતોનું ઉલ્લંઘન થયું હતું તેવા કારણસર, તારીખ ૧૦મી ડિસેમ્બર, ૨૦૧૧ના રોજ કરાર રદ કર્યો અને સમાપ્ત કર્યો. કરારની સમાપ્તિને ધ્યાનમાં રાખીને, અપીલકર્તા પાસે કરાર મુજબ આર્બિટ્રેશન મેળવવા સિવાય અન્ય કોઈ વિકલ્પ નહોતો. તદનુસાર, હાલના અપીલકર્તા અને સામાવાળા નં.૧-કંપની વચ્ચે સિંગાપોર ઇન્ટરનેશનલ આર્બિટ્રેશન સેન્ટરના નિયમો મુજબ સિંગાપોર ખાતે આર્બિટ્રેશન પ્રોસીડિંગ્સ શરૂ કરવામાં આવી હતી, જે એસઆઈએસી આર્બિટ્રેશન નં. ૧૭૫/૨૦૧૧ છે. આર્બિટ્રેશન પ્રોસીડિંગ્સમાં, ૧લો અંશતઃ એવોર્ડ તારીખ ૨૦મી ડિસેમ્બર, ૨૦૧૨ના રોજ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, ૨જો અંશતઃ એવોર્ડ તારીખ ૨૪મી સપ્ટેમ્બર ૨૦૧૩ના રોજ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને આખરી એવોર્ડ તારીખ ૫મી મે, ૨૦૧૪ના રોજ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

૪.૧. અપીલકર્તાએ આર્બિટ્રેશન એન્ડ કોન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ (ટૂંકમાં "એક્ટ") ની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી દ્વારા રજા વધારાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, અમરેલી મુકામે રાજુલા સમક્ષ આર્બિટ્રેશન પ્રોસીડિંગ્સમાં પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૪મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૩ના આર્બિટ્રલ એવોર્ડને પડકાર્યો હતો. એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી સાથે, અપીલકર્તાએ એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજીના આખરી નિકાલ સુધી આર્બિટ્રલ એવોર્ડના અમલીકરણ, બજવણી અને/અથવા અમલ પર સ્ટે મેળવવા માંગતી એક્ઝિબિટ-૬ દ્વારા અરજી પણ દાખલ કરી હતી. વિદ્વાન રજા વધારાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, અમરેલીએ, તારીખ ૨૫મી ઓક્ટોબર, ૨૦૧૩ના હુકમ દ્વારા, સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ના ઓર્ડર ૭ ની રૂલ ૧૦ હેઠળ એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરાયેલી અરજી પરત કરી હતી. સદર હુકમને આ કોર્ટ સમક્ષ અપીલ ફોમ ઓર્ડર નં. ૪૬૨/૨૦૧૩ દ્વારા અપીલકર્તા દ્વારા પડકારવામાં આવ્યો હતો અને આ કોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજે, સદર અપીલ ફોમ ઓર્ડરમાં નોટિસ ઇશ્યૂ કરતી વખતે, અપીલના આખરી નિકાલ સુધી આર્બિટ્રલ એવોર્ડની બજવણી અંગે સ્ટેટસ ક્વો મંજૂર કર્યો હતો.

૪.૨. અપીલકર્તાનો એવો કેસ છે કે ભારતીય અદાલત સમક્ષ શરૂ કરાયેલી કાર્યવાહીથી સામાવાળા નં.૧ વાકેફ હોવા છતાં, સામાવાળા નં.૧ હેતુપૂર્વક અને ભારતીય અદાલતો પ્રત્યે સંપૂર્ણ અનાદર અને ઉપેક્ષા દાખવીને, ઉક્ત કાર્યવાહીમાં ઉપસ્થિત રહ્યા ન હતા અને આખરે, તારીખ ૮મી મે, ૨૦૧૪ના

ચુકાદા દ્વારા, અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરાયેલ અપીલ ફોમ ઓર્ડરને આ કોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા વિદ્વાન વધારાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, અમરેલી મુકામે રાજુલા દ્વારા પસાર કરાયેલ તારીખ ૨૫મી ઓક્ટોબર, ૨૦૧૩ના હુકમને રદ કરીને મંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો. સદર હુકમ દ્વારા, આ કોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા એવું ઠેરવવામાં આવ્યું છે કે વિદ્વાન વધારાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, અમરેલી મુકામે રાજુલાને આર્બિટ્રેશન એન્ડ કોન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ની કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરાયેલી અરજી સાંભળવાની અને તેનો ન્યાયનિર્ણય કરવાની સત્તાક્ષેત્રતા છે.

૪.૩. અપીલકર્તાનો આગળનો કેસ એવો છે કે અપીલ ફોમ ઓર્ડરમાં પસાર કરાયેલા તારીખ ૮મી મે, ૨૦૧૪ના સી.એ.વી. ચુકાદા પછી, વિદ્વાન વધારાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજે, તારીખ ૨૮મી મે, ૨૦૧૪ના હુકમ દ્વારા સામાવાળા નં.૧ ને નોટિસ ઇશ્યૂ કરીને તેમને તારીખ ૬ઠ્ઠી જૂન, ૨૦૧૪ના રોજ ઉપસ્થિત રહેવા અને એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીમાં માંગવામાં આવેલી રાહતો શા માટે આપવી જોઈએ નહીં તેનું કારણ દર્શાવવા માટે જણાવ્યું હતું. એવું જણાય છે કે ત્યારબાદ, અપીલકર્તાએ સ્ટે અરજી સાથે કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરાયેલી અરજીનો સંપૂર્ણ સેટ કુરિયર સેવા દ્વારા સામાવાળા નં.૧ ને મોકલ્યો હતો અને આવી જાણ કર્યાનો પુરાવો તારીખ ૬ઠ્ઠી જૂન, ૨૦૧૪ના સર્વિસના સોગંદનામા દ્વારા વધારાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ સમક્ષ રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં

આવ્યો હતો. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે સામાવાળા નં.૧ એ વધારાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ સમક્ષ ઉપસ્થિત રહેવાનું પસંદ કર્યું ન હતું અને વિદ્વાન વધારાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજે એકતરફી કાર્યવાહી કરી હતી અને તારીખ ૧૬મી જૂન, ૨૦૧૪નો વચગાળાનો હુકમ પસાર કર્યો હતો, જેમાં આર્બિટ્રલ એવોર્ડના અમલીકરણ, બજવણી અને/અથવા અમલ પર સ્ટે મંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો. અપીલકર્તાનો એવો કેસ છે કે નોટિસ ઇશ્યૂ કર્યા પછી પણ, સામાવાળા નં.૧ વધારાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, અમરેલી મુકામે રાજુલા સમક્ષ શરૂ કરાયેલી કાર્યવાહીથી વાકેફ હોવા છતાં, તે વિદ્વાન વધારાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ સમક્ષ જાણી જોઈને ઉપસ્થિત રહ્યા ન હતા અને ત્યારબાદ, તારીખ ૧૭મી ઓક્ટોબર, ૨૦૧૪, ૨૦મી ઓક્ટોબર, ૨૦૧૪ અને ૨૨મી ઓક્ટોબર, ૨૦૧૪ના રોજ રિફંડ બેંક ગેરંટી હેઠળ સુરક્ષિત નાણાં વસૂલ કરીને પરોક્ષ રીતે પડકાર હેઠળના આર્બિટ્રલ એવોર્ડનો અમલ કર્યો છે. અપીલકર્તાનો આગળનો કેસ એવો છે કે ત્યારબાદ, એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળ વર્તમાન અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીનો જવાબ આપવાને બદલે, સામાવાળા નં.૧ એ તારીખ ૨૪મી ડિસેમ્બર, ૨૦૧૪ના રોજ વધારાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, અમરેલી મુકામે રાજુલા સમક્ષ એક્ઝિબિટ-૧૯ (૨૬ કરવા માટેની અરજી) દાખલ કરી હતી, જેમાં એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજીની ટકોઉપણું (મેઇન્ટેનેન્સિલિટી) અંગે વાંધો ઉઠાવ્યો હતો. અપીલકર્તાએ તારીખ ૨૭મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૫ના રોજ ૨૬ કરવાની અરજી સામે એક્ઝિબિટ-૨૩ દ્વારા તેનો જવાબ દાખલ કર્યો હતો, જેમાં મુખ્યત્વે

સામાવાળા નં.૧ કંપનીના બદનિયત આચરણને ઉજાગર કરવામાં આવ્યું હતું. સામાવાળા દ્વારા રદ કરવા માટેની અરજી દાખલ કરવાના સંદર્ભમાં, હાલના અપીલકર્તાએ તારીખ ૧૭મી એપ્રિલ, ૨૦૧૫ના રોજ વધારાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, અમરેલી મુકામે રાજુલા સમક્ષ એક્ટિવિટી-૨૬ દ્વારા અરજી દાખલ કરી હતી, જેમાં સામાવાળા નં.૧ કંપની દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી રદ કરવાની અરજીની ટકોઉપણુંને પડકારવામાં આવી હતી, મુખ્યત્વે આ ગ્રાઉન્ડ પર કે એક્ટ પોટે એક સ્વયંપૂર્ણ કાયદો છે અને એક્ટમાં રદ કરવાની અરજીના સ્વરૂપમાં અરજી દાખલ કરવા માટેની કોઈ જોગવાઈ નથી. આ સામાવાળાએ સદર અરજીનો જવાબ નહીં આપવાનું પસંદ કર્યું. તદનુસાર, વધારાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, અમરેલી મુકામે રાજુલાએ, ક્ષિપ્રક્ષીય મુનાવત પછી, તારીખ ૨૮મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૫ના કારણોસરના હુકમ દ્વારા, અપીલકર્તા દ્વારા કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરાયેલી અરજીને રદ કરવા માટેની સામાવાળા નં.૧ ની અરજી ફગાવી દીધી હતી, અને હાલના અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી, એક્ટિવિટી-૨૬ મંજૂર કરી હતી.

૪.૪. સદર તારીખ ૨૮મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૫ના હુકમને પડકારતા, સામાવાળા-મૂળ અરજદાર દ્વારા સ્પેસિઅલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૫૬૪૭/૨૦૧૫ દાખલ કરવામાં આવી હતી જેની રાહતો નીચે મુજબ વાંચવા મળે છે:

"૨૮(એ). કે આ માનનીય કોર્ટ સર્ટિઓરાઈની રિટ અથવા સર્ટિઓરાઈના સ્વરૂપમાં રિટ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, હુકમ અથવા નિર્દેશ જાહેર કરીને કેસના રેકૉર્ડ મંગાવવા અને તેની કાયદેસરતા અને માન્યતા તપાસ્યા પછી, રાજુલા, અમરેલી જિલ્લાના વિદ્વાન સિવિલ જજને આ બાબતમાં તેમની ક્ષેત્રાધિકારનો ઉપયોગ ન કરવા અને આબિટ્રેશન એન્ડ કોન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ની કલમ ૩૪ હેઠળ સામાવાળા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીને રદ કરવાનો નિર્દેશ આપવા કૃપા કરે;

(બી) કે આ માનનીય કોર્ટ એક્ટિવિટી-૨૬ હેઠળ દાખલ કરાયેલ સામાવાળાની તારીખ ૧૭ એપ્રિલ ૨૦૧૫ની અરજીને મંજૂર કરતા અને ક્ષેત્રાધિકારને પડકારતી અરજીને ફગાવી દેતા (એક્ટિવિટી-૧૯ હેઠળ દાખલ કરાયેલ) રાજુલા, અમરેલી જિલ્લાના વિદ્વાન ડિસ્ટ્રિક્ટ જજના તારીખ ૨૮ ઓગસ્ટ ૨૦૧૫ના હુકમને રદ કરવા કૃપા કરે;

(સી) કે આ માનનીય કોર્ટ મૂળ અરજીની સુનાવણી અને આખરી નિકાલ બાકી હોય ત્યાં સુધી એવોર્ડના અમલીકરણ, બજવણી

અને/અથવા અમલ પર રટે આપતા રાજુલા, અમરેલી જિલ્લાના
વિદ્વાન ડિસ્ટ્રિક્ટ જજના વચગાળાના હુકમને રદ કરવા કૃપા કરે;
(ડી) રાહત કલમ (એ), (બી) અને (સી) ની શરતો મુજબ
વચગાળાની અને વચગાળાની રાહતો;
(ઈ) કેસના સ્વરૂપ અને સંજોગોમાં આ માનનીય કોર્ટને યોગ્ય અને
વાજબી લાગે તેવી અન્ય વધુ રાહતો માટે.”

જ.પ. ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી ઉપરોક્ત
સ્પેસિઅલ સિવિલ એપ્લિકેશનમાં, હાલના અપીલકર્તા વતી જવાબનું
સોગંદનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું. અપીલકર્તા વતી જવાબનું સોગંદનામું
દાખલ કર્યા પછી, અહીંના સામાવાળા નં.૧ એ અરજીમાં પ્રાર્થના કલમ ૨૮(એ)
પછી પ્રાર્થના કલમ-૨૮(એએ) ઉમેરવા માટે ડ્રાફ્ટ સુધારો રજૂ કર્યો છે. સુધારા
દ્વારા જે રાહત મેળવવા માંગવામાં આવી છે તે નીચે મુજબ વાંચવા મળે છે:

"૨૮(એએ). આ માનનીય કોર્ટ પ્રોહિબિશનની રિટ અને/અથવા
અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, હુકમ અથવા નિર્દેશ જાહેર કરીને વિદ્વાન
ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, અમરેલી મુકામે રાજુલાને અહીંના સામાવાળા દ્વારા
આર્બિટ્રેશન એન્ડ કોન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ની કલમ ૩૪

હેઠળ દાખલ કરાયેલ મિસેલેનિયસ સિવિલ એપ્લિકેશન નં.
૧૬/૨૦૧૪ હાથ ધરવા અને/અથવા તેનો ન્યાયનિર્ણય કરવાથી
રોકવા કૃપા કરે અને વિદ્વાન ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, અમરેલી મુકામે
રાજુલાને સદર અરજી ટકે તેમ નથી તેમ કહીને નિકાલ કરવાનો
નિર્દેશ આપવામાં આવે.”

જ.૬. જ્યારે સદર ડ્રાફ્ટ સુધારો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે તેનો વિરોધ
હાલના અપીલકર્તા દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો, મુખ્યત્વે આ ગ્રાઉન્ડ પર કે ડ્રાફ્ટ
સુધારો જે મંજૂર કરવામાં આવે છે, તે અરજીના વ્યાપને ઘટ્ટા કરી શકે છે.
વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ અપીલકર્તાનો એવો કેસ હતો કે અરજીની ટકોઉપણું
પર સિવિલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમની માન્યતાને પડકારતી
ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળની ક્ષમતામાં અરજી દાખલ કરવામાં
આવી હોવાથી, જો માંગવામાં આવેલી કોઈ રાહત ભારતના બંધારણની કલમ
૨૨૭ હેઠળ પ્રોહિબિશનની રિટ જારી કરવા માટેની રાહત રજૂ કરીને મંજૂર
કરવામાં આવે, તો તે પક્ષકારો વચ્ચેની કાર્યવાહીમાં વિષય-વસ્તુના સ્વરૂપને
બદલી નાખશે. એવું પણ વિનંતી કરવામાં આવી છે કે સુધારા દ્વારા આવી રાહત
માંગવામાં વિલંબ થયો હતો. આમ છતાં, વિદ્વાન સિંગલ જજે, ડ્રાફ્ટ સુધારા
સામે અપીલકર્તાના વાંધાને ફગાવીને, મુખ્યત્વે આ ગ્રાઉન્ડ પર સુધારો કરવાની
મંજૂરી આપતો ડ્રાફ્ટ સુધારો મંજૂર કર્યો છે કે, જ્યારે આર્બિટ્રેશન એન્ડ

કોન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ના ભાગ-૧ ની જોગવાઈઓની લાગુ પડવા વિશે અપીલકર્તા દ્વારા શરૂ કરાયેલી કાર્યવાહીનો વિરોધ કર્યો હોય ત્યારે સામાવાળા નં.૧ કંપનીને તેના પોતાના ક્ષેત્રાધિકાર નક્કી કરવા માટે સિવિલ કોર્ટમાં મોકલવાનું કોઈ ગ્રાઉન્ડ અસ્તિત્વમાં નહોતું.

૫. અપીલકર્તા માટે શાર્દુલ અમરચંદ મંગળદાસ એન્ડ કંપનીના એડવોકેટ, શ્રી નિરાગ પાઠક અને કુમારી ગ્રીષ્મા આહુજાની સહાયતાથી વિદ્વાન કાઉન્સેલ શ્રી તેજસ કારિયા, સામાવાળા નં.૧ માટે શ્રી હાર્દિક પી મોઢ અને શ્રી અમિત લક્ષ્ણની સહાયતાથી વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી રમેશ સંજાણવાળા અને સામાવાળા નં.૨ માટે વિદ્વાન કાઉન્સેલ શ્રી જી.એમ. જોશીને સાંભળ્યા.

૬. આ અપીલોમાં, અપીલકર્તા વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન કાઉન્સેલ શ્રી કારિયા દ્વારા એવો દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે, વિદ્વાન સિંગલ જજે ડ્રાફ્ટ સુધારો મંજૂર કરવામાં ભૂલ કરી છે, આ હકીકત હોવા છતાં કે તેના પરિણામે સ્પેસિઅલ સિવિલ એપિલિકેશન હોવાને કારણે કાર્યવાહીના સ્વરૂપમાં ફેરફાર થશે. વિદ્વાન કાઉન્સેલ દ્વારા એવો દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે વિદ્વાન વધારાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, અમરેલી મુકામે રાજુલા દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૮મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૫ના હુકમને પડકારતી સ્પેસિઅલ સિવિલ એપિલિકેશન દાખલ કરવામાં

આવી હતી, જેના દ્વારા અપીલકર્તાની એક્ટની કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરાયેલી અરજીને રદ કરવા માટેની સામાવાળા નં.૧ ની અરજીને ફગાવી દેવા માટે હાલના અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરાયેલી અરજી મંજૂર કરવામાં આવી હતી અને સામાવાળા નં.૧ ની અરજી ફગાવી દેવામાં આવી હતી. એવું સબમિટ કરવામાં આવે છે કે શરૂઆતમાં, સામાવાળા નં.૧ એ ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ સ્પેસિઅલ સિવિલ એપિલકેશન દાખલ કરી હતી. પરંતુ સુનાવણી દરમિયાન, પ્રોહિબિશનની રિટ જારી કરવા માટેની નવી રાહત રજૂ કરવા માટે ડ્રાફ્ટ સુધારો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. વિદ્વાન કાઉન્સેલ દ્વારા એવો દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે વિદ્વાન સિંગલ જજે આક્ષેપિત હુકમમાં જ વર્ચ્યુઅલી બાબતની ગુણવત્તા (મેરિટ્સ) પર નિર્ણય લીધો છે અને સ્થાપિત ધોરણોથી વિપરીત અરજી મંજૂર કરી છે કે જ્યારે કાર્યવાહીનું સ્વરૂપ બદલાય ત્યારે કોઈ સુધારો મંજૂર કરી શકાતો નથી. વધુમાં એવું સબમિટ કરવામાં આવે છે કે સુધારો માંગવામાં અસામાન્ય વિલંબ થયો હતો અને આમ છતાં, આવા દાવા પર વિચાર કરવામાં આવ્યો ન હતો અને વિદ્વાન સિંગલ જજે ડ્રાફ્ટ સુધારો મંજૂર કર્યો છે. અપીલકર્તાના વિદ્વાન કાઉન્સેલે, તેમની દલીલના સમર્થનમાં નીચેના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે:

(૧) તિરૂમાલા તિરુપતિ દેવસ્થાનમ્સ અને અન્ય વિ. થદ્વાપાકા અનંથાચાર્યુલુ અને અન્ય, (૨૦૦૩) ૮ સુપ્રીમ કોર્ટ કેસીસ ૧૩૪ માં અહેવાલ થયેલ;

(૨) રાધે શ્યામ અને અન્ય વિ. છબી નાથ અને અન્ય, (૨૦૧૫) ૫ સુપ્રીમ

કોર્ટ કેસીસ ૪૨૩ માં અહેવાલ થયેલ;

(૩) જોગેન્દ્રસિંહજી વિજયસિંહજી વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય, (૨૦૧૫) ૯ સુપ્રીમ કોર્ટ કેસીસ ૧ માં અહેવાલ થયેલ;

(૪) મહાનગર ટેલિફોન નિગમ લિમિટેડ વિ. એપ્લાઈડ ઇલેક્ટ્રોનિક્સ લિમિટેડ, (૨૦૧૭) ૨ સુપ્રીમ કોર્ટ કેસીસ ૩૭ માં અહેવાલ થયેલ;

(૫) સ્પેસિઅલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૮૦૦૯/૨૦૧૦ માં ૧૮.૮.૨૦૧૦ ના રોજ આપેલ આ કોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજનો ચુકાદો;

(૬) વેન્યર ગ્લોબલ એન્જિનિયરિંગ વિ. સત્યમ કોમ્પ્યુટર સર્વિસીસ લિમિટેડ અને અન્ય, (૨૦૦૮) ૪ સુપ્રીમ કોર્ટ કેસીસ ૧૯૦ માં અહેવાલ થયેલ.

૭. બીજી તરફ, સામાવાળા નં.૧ વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી આર. એસ. સંજાણવાળાએ દાવો કર્યો હતો કે વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા એવી કોઈ ભૂલ કરવામાં આવી નથી જેથી સદર હુકમને લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ દ્વારા પડકારી શકાય. એવું સબમિટ કરવામાં આવે છે કે પક્ષકારો વચ્ચે થયેલા કરારની શરતો મુજબ, ખાસ કરીને સંમત થયા હતા કે પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદો સિંગાપોર ઇન્ટરનેશનલ આર્બિટ્રેશન સેન્ટરના નિયમો હેઠળની જોગવાઈઓ અનુસાર અને ઇંગ્લેન્ડના કાયદા અનુસાર આર્બિટ્રેશન દ્વારા ઉકેલવામાં આવશે, અને તેથી, અમરેલી ખાતેના વધારાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજની કોર્ટને એક્ટની કલમ ૩૪

હેઠળ દાખલ કરાયેલી અરજી હાથ ધરવાની અથવા તેના પર વચગાળાનો હુકમ પસાર કરવાની કોઈ સત્તાક્ષેત્રતા નથી. એવો દાવો કરવામાં આવે છે કે ક્ષેત્રાધિકાર અંગેના ગ્રાઉન્ડ્સ સ્પેસિઅલ સિવિલ એપિલિકેશનમાં અગાઉથી લેવામાં આવ્યા હતા, જે ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવી છે. પરંતુ સાથે સાથે, પ્રોહિબિશનની રિટ માટે કોઈ ચોક્કસ રાહત નહોતી અને જેમ કે, માંગવામાં આવેલ સુધારો માત્ર સ્પષ્ટતાત્મક સ્વરૂપનો છે. એવું સબમિટ કરવામાં આવે છે કે આવા ડ્રાફ્ટ સુધારાને મંજૂર કરવાથી, હાલના અપીલકર્તાને કોઈ પૂર્વગ્રહ થતો નથી અને કાર્યવાહીની બહુલતા ટાળવા માટે, વિદ્વાન સિંગલ જજે યોગ્ય રીતે ડ્રાફ્ટ સુધારો મંજૂર કર્યો છે. તેમની દલીલોના સમર્થનમાં, વિદ્વાન કાઉન્સેલે નીચેના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે:

(૧) અરુણ લતા વિ. સિવિલ જજ, બુલંદશહર અને અન્યના કેસમાં અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજનો ચુકાદો, ૧૯૯૭ એસસીસી ઓનલાઈન અલ્હાબાદ ૩૬૭ માં અહેવાલ થયેલ;

(૨) અબ્દુલ રહમાન અને અન્ય વિ. મોહમ્મદ રુલદુ અને અન્ય, (૨૦૧૨) ૧૧ સુપ્રીમ કોર્ટ કેસીસ ૩૪૧ માં અહેવાલ થયેલ;

(૩) આંધ્ર બેંક વિ. એબીએન અમરો બેંક એન.વી. અને અન્ય, (૨૦૦૭) ૬ સુપ્રીમ કોર્ટ કેસીસ ૧૬૭ માં અહેવાલ થયેલ.

૮. પક્ષકારોના વિદ્વાન કાઉન્સેલને સાંભળ્યા પછી, અમે વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમ અને રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલી અન્ય સાધનસામગ્રીની તપાસ કરી છે.

૯. બંને પક્ષોના વિદ્વાન કાઉન્સેલ દ્વારા કરવામાં આવેલી દલીલોને ધ્યાનમાં રાખીને, વિચારણા કરવા માટે જરૂરી એકમાત્ર પ્રશ્ન એ છે કે, વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા મંજૂર કરાયેલ ડ્રાફ્ટ સુધારાના પરિણામે સ્પેસિઅલ સિવિલ એપિલિકેશનમાં પેનિંગ કાર્યવાહીના સ્વરૂપમાં ફેરફાર થશે કે નહીં. સ્પેસિઅલ સિવિલ એપિલિકેશન જેમાં ડ્રાફ્ટ સુધારો મંજૂર કરવામાં આવ્યો છે, તે વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ પેનિંગ હોવાથી, આ બાબતની ગુણવત્તા (મેરિટ્સ) માં પ્રવેશવું ઇચ્છનીય નથી, અને તેથી, અમે આ અપીલોના નિકાલના હેતુ માટે જ અમારું તારણ નોંધવા આગળ વધીએ છીએ.

૧૦. રેકૉર્ડ પર મૂકેલી સામગ્રી પરથી, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે અપીલકર્તા અને સામાવાળા નં.૧ વચ્ચે તારીખ ૬ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૬ ના રોજ જહાજ નિર્માણ માટે કરાર થયો હતો અને ઉપરોક્ત કરાર દ્વારા, અપીલકર્તા એક ૭૪,૬૦૦ ડીડબલ્યુટી પેનામેક્સ બલ્ક કેરિયર (હલ નં. પી૦૧૧) ડિઝાઇન કરવા, નિર્માણ કરવા, લોન્ચ કરવા, સજ્જ કરવા, આઉટફિટ કરવા, પરીક્ષણ કરવા અને

પૂર્ણ કરવા માટે સંમત થયા હતા અને સામાવાળા કંપનીઓ તેને ખરીદવા અને તેની ડિલિવરી સ્વીકારવા સંમત થઈ હતી. સામાવાળા નં.૧ નો એવો કેસ છે કે સંમત થયા મુજબ સમયમર્યાદામાં કરારનું પાલન થયું ન હતું અને કરારની શરતોનો ભંગ થયો હતો, પરિણામે, સામાવાળા નં.૧ એ કરાર સમાપ્ત કર્યો અને અપીલકર્તા દ્વારા આપવામાં આવેલી બેંક ગેરંટીઓ વસૂલ કરવા માટે હક્કદાર છે. બીજી તરફ, અપીલકર્તાનો એવો કેસ છે કે સંજોગો અપીલકર્તાના નિયંત્રણ બહારના હતા અને કુદરતી આપદાના કારણે વિલંબ થયો હતો, અને તેથી, કરારની શરતોનો કોઈ ભંગ થયો ન હતો. જ્યારે સિંગાપોર ઇન્ટરનેશનલ આર્બિટ્રેશન સેન્ટર દ્વારા એવોર્ડ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે અપીલકર્તા દ્વારા વિદ્વાન વધારાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, અમરેલી મુકામે રાજુલા સમક્ષ આર્બિટ્રેશન એન્ડ કોન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ની કલમ ૩૪ ની જોગવાઈઓ હેઠળની અરજી દ્વારા સદર એવોર્ડને પડકારવા માંગવામાં આવ્યો હતો. સદર અરજીમાં, અપીલકર્તાનો એવો કેસ હતો કે કાર્યવાહી શરૂ કરવા અંગેની જાણકારી હોવા છતાં, સામાવાળા નં.૧ જાણીજોઈને અને હેતુપૂર્વક વિદ્વાન વધારાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, અમરેલી મુકામે રાજુલા સમક્ષ ઉપસ્થિત થવાનું ટાળ્યું હતું અને વિદ્વાન વધારાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, અમરેલી મુકામે રાજુલાએ, અહીંના અપીલકર્તાને સાંભળ્યા પછી, સામાવાળા નં.૧ ને પડકાર હેઠળના એવોર્ડનો અમલ કરવા અને બજવણી કરવાથી રોકતા મનાઈહુકમ આપીને સ્ટેટસ ક્વોનો હુકમ પસાર કર્યો હતો. પરંતુ હકીકત એ રહે છે કે ત્યારબાદ સામાવાળા નં.૧ વિદ્વાન વધારાના

ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, અમરેલી મુકામે રાજુલા સમક્ષ ઉપસ્થિત થયા હતા અને અપીલકર્તા દ્વારા કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલી અરજીને રદ કરવાની માંગ કરતી અરજી દાખલ કરી હતી, મુખ્યત્વે આ ગ્રાઉન્ડ પર કે, કરારની શરતોને ધ્યાનમાં રાખીને અરજી હાથ ધરવાની સદર કોર્ટને કોઈ સત્તાક્ષેત્રતા નથી. જ્યારે આવી અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી, ત્યારે હાલના અપીલકર્તાએ સામાવાળા નં.૧ દ્વારા દાખલ કરાયેલી અરજીને રદ કરવા માટે બીજી અરજી પણ દાખલ કરી હતી જેણે અપીલકર્તા દ્વારા કલમ ૩૪ હેઠળ દાખલ કરાયેલી અરજીની ટકોઉપણું સામે પ્રશ્ન ઉઠાવ્યો હતો. વિદ્વાન વધારાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, અમરેલી મુકામે રાજુલાએ, અપીલકર્તાની અરજી મંજૂર કરી, જેના પરિણામે સામાવાળા નં.૧ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી રદ થઈ, જેમાં સામાવાળા નં.૧ એ અપીલકર્તાની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજીની ટકોઉપણું સામે પ્રશ્ન ઉઠાવ્યો હતો. વિદ્વાન વધારાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, અમરેલી મુકામે રાજુલા દ્વારા પસાર કરાયેલા આવા હુકમથી નારાજ થઈને, સામાવાળા નં.૧ એ ઉપર દર્શાવેલ રાહતો સાથે સ્પેસિઅલ સિવિલ એપ્લિકેશન દાખલ કરીને આ કોર્ટનો સંપર્ક કર્યો. વિલંબિત તબક્કે, સામાવાળા નં.૧ એ ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ પ્રોહિબિશનની રિટ માટેની રાહત રજૂ કરીને સુધારો માંગ્યો છે, મુખ્યત્વે આ ગ્રાઉન્ડ પર કે, વિદ્વાન વધારાના ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, અમરેલી મુકામે રાજુલાને આ બાબતનો ન્યાયનિર્ણય કરવાની અને આગળ વધવાની કોઈ સત્તાક્ષેત્રતા નથી.

૧૧. અમે હવે પછી નોંધવા માટે પ્રસ્તાવિત કરીએ છીએ તે કારણોસર, અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે, સ્પેસિઅલ સિવિલ એપિલિકેશનમાં સામાવાળા નં.૧ દ્વારા દાખલ કરાયેલ ડ્રાફ્ટ સુધારો મંજૂર કરવાથી, તે કાર્યવાહીનું સ્વરૂપ બદલી નાખશે. શરૂઆતમાં દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ આ કોર્ટને આપવામાં આવેલી સુપરિન્ટેન્ડન્સની સત્તાને ધ્યાનમાં રાખીને જ સુધારાને પાત્ર છે. એ પણ સુસ્થાપિત છે કે બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ હાઇકોર્ટમાં નિહિત ક્ષેત્રાધિકાર એ રિવિઝનલ ક્ષેત્રાધિકાર છે અને આવી સત્તાના ઉપયોગમાં વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા આવા હુકમ સામે કોઈ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ટકતી નથી. આ કોર્ટને બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ આપવામાં આવેલી સત્તા એ મૂળ ક્ષેત્રાધિકાર (ઓરિજિનલ જુરિસ્ડિક્શન) છે અને તેથી, આ કોર્ટને હુકમો, નિર્દેશો અથવા રિટ જારી કરવાની સત્તા છે જે હેબિયસ કોર્પસ, મેન્ડેમસ, પ્રોહિબિશન, ક્વો-વોરન્ટો, સર્ટિઓરાઈ વગેરેના સ્વરૂપમાં છે. જ્યાં સુધી પ્રોહિબિશનની રિટનો સંબંધ છે, હાઇકોર્ટને રિટ જારી કરવાની સત્તા છે, જેમાં પ્રોહિબિશનના સ્વરૂપમાં રિટનો સમાવેશ થાય છે. પ્રોહિબિશનની રિટ સામાન્ય રીતે માત્ર ત્યારે જ જારી કરવામાં આવે છે જ્યારે ગૌણ કોર્ટ અથવા ટ્રિબ્યુનલ ક્ષેત્રાધિકાર વિના અથવા ક્ષેત્રાધિકારથી વધુ કાર્ય કરવા આગળ વધે છે, કુદરતી ન્યાયના નિયમોના ભંગમાં અથવા કાયદા હેઠળ કે જે પોતે અતિ-સત્તા (અલ્ટ્રા વાયર્સ) અથવા ગેરબંધારણીય છે, અથવા મૂળભૂત અધિકારોના ભંગમાં કાર્ય કરે છે. એ પણ

સમાન રીતે સુસ્થાપિત છે કે પ્રોહિબિશનની રિટ દુર્લભમાંથી દુર્લભ કિસ્સાઓમાં જારી કરવાની હોય છે અને આવું ક્ષેત્રાધિકાર એ ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળનું મૂળ ક્ષેત્રાધિકાર છે. જ્યાં સિવિલ કોર્ટના હુકમને કોઈ કાર્યવાહી દ્વારા પડકારવામાં આવે છે, ત્યાં પ્રોહિબિશનની રિટ માટેની રાહત રજૂ કરીને તેમાં કોઈ સુધારો મંજૂર કરી શકાતો નથી, જે સામાન્ય રીતે બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળની સત્તાના ઉપયોગમાં જારી કરવાની હોય છે. જ્યારે આવા સુધારાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે, ત્યારે ચોક્કસપણે, તે કાર્યવાહીના સ્વરૂપને રિવિઝનલ ક્ષેત્રાધિકારમાંથી મૂળ ક્ષેત્રાધિકારમાં બદલી નાખે છે. જ્યારે સ્પેસિઅલ સિવિલ એપ્લિકેશનમાં પડકાર હેઠળનો હુકમ ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળના રિવિઝનલ ક્ષેત્રાધિકાર હેઠળ ચકાસવાનો હોય છે, ત્યારે સુધારો કે જે પ્રોહિબિશનની રિટ જારી કરવા માટેની રાહત રજૂ કરે છે, તે બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળની સત્તાના ઉપયોગમાં આ કોર્ટના મૂળ ક્ષેત્રાધિકાર હેઠળ આપવામાં આવેલી સત્તાના ઉપયોગમાં જ વિચારણા કરી શકાય છે.

૧૨. તિરૂમાલા તિરુપતિ દેવસ્થાનમ્સ અને અન્ય વિ. થલ્લાપાકા અનંતાચાર્યુલુ અને અન્ય, (૨૦૦૩) ૮ સુપ્રીમ કોર્ટ કેસીસ ૧૩૪ માં અહેવાલ થયેલ કેસમાં અપીલકર્તાના વિદ્વાન કાઉન્સેલ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા ચુકાદામાં, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે પ્રોહિબિશનની રિટ જારી કરવાના વ્યાપ પર વિચારણા કરી છે અને ઠેરવ્યું છે કે સુપ્રીમ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટને પ્રોહિબિશનની રિટ સહિતની રિટ

જારી કરવાની સત્તા છે. વધુમાં એવું ઠેરવવામાં આવ્યું છે કે પ્રોહિબિશનની રિટ સામાન્ય રીતે માત્ર ત્યારે જ જારી કરવામાં આવે છે જ્યારે ગૌણ કોર્ટ અથવા ટ્રિબ્યુનલ (એ) ક્ષેત્રાધિકાર વિના અથવા ક્ષેત્રાધિકારથી વધુ કાર્ય કરવા આગળ વધે છે, (બી) કુદરતી ન્યાયના નિયમોના ભંગમાં કાર્ય કરવા આગળ વધે છે, (સી) કાયદા હેઠળ કાર્ય કરવા આગળ વધે છે જે પોતે અતિ-સત્તા અથવા ગેરબંધારણીય છે, અથવા (ડી) મૂળભૂત અધિકારોના ભંગમાં કાર્ય કરવા આગળ વધે છે. આવી સત્તાના ઉપયોગને સંચાલિત કરતા સિદ્ધાંતોનું સખતપણે પાલન કરવું આવશ્યક છે. પ્રોહિબિશનની રિટ માત્ર દુર્લભમાંથી દુર્લભ કિસ્સાઓમાં જ જારી કરવી જોઈએ. આવી રિટ જારી કરતી વખતે સર્વોચ્ચ કક્ષાની ન્યાયિક શિસ્તનું પાલન કરવું પડશે. એ યાદ રાખવું જોઈએ કે રિટ ક્ષેત્રાધિકાર એ મૂળ ક્ષેત્રાધિકાર છે જે અપીલ ક્ષેત્રાધિકારથી અલગ છે. અપીલને રિટના સ્વરૂપમાં છૂપા વેશમાં મંજૂર કરી શકાય નહીં. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, આ સત્તાનો ઉપયોગ "છૂપા વેશમાં અપીલના બુરખા તરીકે" કરવા દેઈ શકાય નહીં. આવી સત્તાનો શિથિલ ઉપયોગ ગૌણ કોર્ટના ગૌરવ અને અખંડિતતાને નુકસાન પહોંચાડશે અને અરાજકતાપૂર્ણ પરિણામો તરફ પણ દોરી શકે છે. તે ગૌણ કોર્ટના આત્મવિશ્વાસને નબળો પાડશે. એવું પણ દલીલ કરવામાં આવ્યું ન હતું કે સિવિલ કોર્ટમાં ક્ષેત્રાધિકારનો તદ્દન અભાવ હતો. એ વાતનો ઇનકાર કરી શકાય નહિ કે સિવિલ કોર્ટ, જેની સમક્ષ દાવો પેઝિંગ હતો, તેને દાવાની ટકોઉપણું પર નિર્ણય લેવાની અને તેના ક્ષેત્રાધિકારના પ્રશ્નો પર નિર્ણય લેવાની

સત્તા હતી. સિવિલ કોર્ટને એ નક્કી કરવાનો ક્ષેત્રાધિકાર હતો કે દાવો સદર એક્ટની કલમ ૧૪ દ્વારા અથવા રેસ જ્યુડિકાટા/એસ્ટોપેલના સિદ્ધાંતો પર બાધિત હતો કે કેમ. આમ જ્યાં સુધી કોઈ ખૂબ જ ખાતરીપૂર્વકનું અથવા મજબૂત કારણ ન હોય ત્યાં સુધી હાઈકોર્ટે સક્ષમ ક્ષેત્રાધિકાર ધરાવતી કોર્ટને આ પ્રશ્નોનો નિર્ણય લેવાથી રોકવી જોઈતી નહોતી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો હાઈકોર્ટે આ પ્રશ્નોનો નિર્ણય લેવા માટે સિવિલ કોર્ટના ક્ષેત્રાધિકારને પડાવી લેવો જોઈએ નહીં. આક્ષેપિત ચુકાદામાં કોઈ કારણ, ખાતરીપૂર્વકનું કે મજબૂત કારણ તો દૂર રહ્યું, આપવામાં આવ્યું નથી કે સિવિલ કોર્ટને આ પ્રશ્નોનો નિર્ણય લેવાની મંજૂરી શા માટે આપી શકાય નહીં. આક્ષેપિત ચુકાદામાં એવું જણાવવામાં આવ્યું નથી કે સિવિલ કોર્ટ ક્ષેત્રાધિકાર વિના અથવા ક્ષેત્રાધિકારથી વધુ કાર્ય કરવા આગળ વધી હતી અથવા તેણે કુદરતી ન્યાયના નિયમોના ભંગમાં કામ કર્યું હતું અથવા તે અતિ-સત્તા અથવા ગેરબંધારણીય કાયદા હેઠળ કાર્ય કરવા આગળ વધી હતી અથવા મૂળભૂત અધિકારોના ભંગમાં કાર્ય કરવા આગળ વધી હતી. આક્ષેપિત ચુકાદો એ દર્શાવતો નથી કે હાઈકોર્ટે સિવિલ કોર્ટને દાવાની ટકોઉપણું અથવા તેના પોતાના ક્ષેત્રાધિકારના પ્રશ્નો પર નિર્ણય લેવાની મંજૂરી આપવી યોગ્ય કેમ ન માની. આક્ષેપિત ચુકાદો એ દર્શાવતો નથી કે સિવિલ કોર્ટને સદર એક્ટની કલમ ૧૪ ના આધારે અથવા રેસ જ્યુડિકાટા/એસ્ટોપેલના સિદ્ધાંતો પર દાવો બાધિત હતો કે કેમ તે નક્કી કરવા દેવાની મંજૂરી કેમ ન આપવી જોઈએ. યાદ રાખવું જોઈએ કે જ્યારે સક્ષમ ક્ષેત્રાધિકાર ધરાવતી કોર્ટ તેની સમક્ષની બાબતોનો

સાચો કે ખોટો નિર્ણય લેતી હોય ત્યારે કોઈ મૂળભૂત અધિકારનું ઉલ્લંઘન થતું નથી. ઉપરોક્ત ચુકાદાના પેરા-૧૪ માં, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે નીચે મુજબ ઠેરવ્યું છે:-

“૧૪. સત્તાધિકારીઓના આધારે એ સ્પષ્ટ છે કે સુપ્રીમ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટને પ્રોહિબિશનની રિટ સહિતની રિટ જારી કરવાની સત્તા છે. પ્રોહિબિશનની રિટ સામાન્ય રીતે માત્ર ત્યારે જ જારી કરવામાં આવે છે જ્યારે ગૌણ કોર્ટ અથવા ટ્રિબ્યુનલ (એ) ક્ષેત્રાધિકાર વિના અથવા ક્ષેત્રાધિકારથી વધુ કાર્ય કરવા આગળ વધે છે, (બી) કુદરતી ન્યાયના નિયમોના ભંગમાં કાર્ય કરવા આગળ વધે છે, (સી) કાયદા હેઠળ કાર્ય કરવા આગળ વધે છે જે પોતે અતિ-સત્તા અથવા ગેરબંધારણીય છે, અથવા (ડી) મૂળભૂત અધિકારોના ભંગમાં કાર્ય કરવા આગળ વધે છે. આવી સત્તાના ઉપયોગને સંચાલિત કરતા સિદ્ધાંતોનું સખતપણે પાલન કરવું આવશ્યક છે. પ્રોહિબિશનની રિટ માત્ર દુર્લભમાંથી દુર્લભ કિસ્સાઓમાં જ જારી કરવી જોઈએ. આવી રિટ જારી કરતી વખતે સર્વોચ્ચ કક્ષાની ન્યાયિક શિસ્તનું પાલન કરવું પડશે. એ યાદ રાખવું જોઈએ કે રિટ ક્ષેત્રાધિકાર એ મૂળ ક્ષેત્રાધિકાર છે જે અપીલ ક્ષેત્રાધિકારથી અલગ છે. અપીલને રિટના સ્વરૂપમાં છૂપા વેશમાં મંજૂર કરી શકાય નહીં.

બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, આ સત્તાનો ઉપયોગ "દૂષ્પા વેશમાં અપીલના બુરખા તરીકે" કરવા દેઈ શકાય નહીં. આવી સત્તાનો શિથિલ ઉપયોગ ગોંણ કોર્ટના ગૌરવ અને અખંડિતતાને નુકસાન પહોંચાડશે અને અરાજકતાપૂર્ણ પરિણામો તરફ પણ દોરી શકે છે. તે ગોંણ કોર્ટના આત્મવિશ્વાસને નબળો પાડશે. એવું પણ દલીલ કરવામાં આવ્યું ન હતું કે સિવિલ કોર્ટમાં ક્ષેત્રાધિકારનો તદ્દન અભાવ હતો. એ વાતનો ઈનકાર કરી શકાય નહિ કે સિવિલ કોર્ટ, જેની સમક્ષ દાવો પેઢિંગ હતો, તેને દાવાની ટકોઉપણું પર નિર્ણય લેવાની અને તેના ક્ષેત્રાધિકારના પ્રશ્નો પર નિર્ણય લેવાની સત્તા હતી. સિવિલ કોર્ટને એ નક્કી કરવાનો ક્ષેત્રાધિકાર હતો કે દાવો સદર એક્ટની કલમ ૧૪ દ્વારા અથવા રેસ જ્યુડિકાટા/એસ્ટોપેલના સિદ્ધાંતો પર બાધિત હતો કે કેમ. આમ જ્યાં સુધી કોઈ ખૂબ જ ખાતરીપૂર્વકનું અથવા મજબૂત કારણ ન હોય ત્યાં સુધી હાઈકોર્ટે સક્ષમ ક્ષેત્રાધિકાર ધરાવતી કોર્ટને આ પ્રશ્નોનો નિર્ણય લેવાથી રોકવી જોઈતી નહોતી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો હાઈકોર્ટે આ પ્રશ્નોનો નિર્ણય લેવા માટે સિવિલ કોર્ટના ક્ષેત્રાધિકારને પડાવી લેવો જોઈએ નહીં. આક્ષેપિત ચુકાદામાં કોઈ કારણ, ખાતરીપૂર્વકનું કે મજબૂત કારણ તો દૂર રહ્યું, આપવામાં આવ્યું નથી કે સિવિલ કોર્ટને આ પ્રશ્નોનો નિર્ણય લેવાની મંજૂરી શા

માટે આપી શકાય નહીં. આક્ષેપિત ચુકાદામાં એવું જણાવવામાં આવ્યું નથી કે સિવિલ કોર્ટ ક્ષેત્રાધિકાર વિના અથવા ક્ષેત્રાધિકારથી વધુ કાર્ય કરવા આગળ વધી હતી અથવા તેણે કુદરતી ન્યાયના નિયમોના ભંગમાં કામ કર્યું હતું અથવા તે અતિ-સત્તા અથવા ગેરબંધારણીય કાયદા હેઠળ કાર્ય કરવા આગળ વધી હતી અથવા મૂળભૂત અધિકારોના ભંગમાં કાર્ય કરવા આગળ વધી હતી. આક્ષેપિત ચુકાદો એ દર્શાવતો નથી કે હાઈકોર્ટે સિવિલ કોર્ટને દાવાની ટકોઉપણું અથવા તેના પોતાના ક્ષેત્રાધિકારના પ્રશ્નો પર નિર્ણય લેવાની મંજૂરી આપવી યોગ્ય કેમ ન માની. આક્ષેપિત ચુકાદો એ દર્શાવતો નથી કે સિવિલ કોર્ટને સદર એક્ટની કલમ ૧૪ ના આધારે અથવા રેસ જ્યુડિકાટા/એસ્ટોપેલના સિદ્ધાંતો પર દાવો બાધિત હતો કે કેમ તે નક્કી કરવા દેવાની મંજૂરી કેમ ન આપવી જોઈએ. યાદ રાખવું જોઈએ કે જ્યારે સક્ષમ ક્ષેત્રાધિકાર ધરાવતી કોર્ટ તેની સમક્ષની બાબતોનો સાચો કે ખોટો નિર્ણય લેતી હોય ત્યારે કોઈ મૂળભૂત અધિકારનું ઉલ્લંઘન થતું નથી.”

૧૩. રાધે શ્યામ અને અન્ય વિ. છબી નાથ અને અન્ય, (૨૦૧૫) ૫ સુપ્રીમ કોર્ટ કેસીસ ૪૨૩ માં અહેવાલ થયેલ કેસમાં, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭ વચ્ચેના વ્યાપ અને તફાવતની તપાસ કરી.

ઉપરોક્ત ચુકાદામાં, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે ઠેરવ્યું છે કે હાઈકોર્ટના ક્ષેત્રાધિકારમાં આવેલી તમામ અદાલતો તેને ગોંણ છે અને ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ તેના નિયંત્રણ અને સુપરવિઝનને આધીન છે. એ ખાસ ઠેરવવામાં આવ્યું છે કે સિવિલ કોર્ટના ન્યાયિક હુકમો ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ રિટ ક્ષેત્રાધિકારને પાત્ર નથી, અને આવા ન્યાયિક હુકમો સામેનો પડકાર રિવિઝન દ્વારા અથવા બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ ટકશે, પરંતુ ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ અથવા ૩૨ હેઠળ રિટ દ્વારા નહીં. ઉપરોક્ત ચુકાદામાં સંદર્ભનો જવાબ આપતી વખતે, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે પેરા ૨૭ થી ૨૮.૩ માં નીચે મુજબ ઠેરવ્યું છે:

“૨૭. આમ, અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે સિવિલ અદાલતોના ન્યાયિક હુકમો કલમ ૨૨૬ હેઠળ સર્ટિઓરાઈની રિટને પાત્ર નથી. અમે રીફરિંગ બેન્ચના એ વિચાર સાથે પણ સંમત છીએ કે કોઈ જાહેર ફરજ ન બજાવતા ખાનગી વ્યક્તિ સામે મેન્ડેમસની રિટ ટકતી નથી. કલમ ૨૨૭ નો વ્યાપ કલમ ૨૨૬ થી અલગ છે.

૨૮. અમે સામાવાળા વતી કરવામાં આવેલા સબમિશન પર પણ વિચાર કરી શકીએ છીએ કે સૂર્યા દેવ રાયમાં વ્યક્ત કરેલ વિચારને શૈલ, મહેન્દ્ર સાડી એમ્પોરિયમ અને સાલેમ એડવોકેટ બાર એસોસિએશનમાં મોટી બેન્ચ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવ્યો છે અને તે ગ્રાઉન્ડ પર સદર વિચારની વિગતવાર તપાસ આ બેન્ચ દ્વારા

થઈ શકે નહીં. શૈલમાં, જોકે સૂર્યા દેવ રાયનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે, તે માત્ર કલમ ૨૨૭ હેઠળની સત્તાના વ્યાપના હેતુ માટે જ છે જેમ કે સદર ચુકાદાના પેરા ૩ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે. કલમ ૨૨૬ હેઠળ અરજીની ટકોઉપણુંના મુદ્દા પર કોઈ ચર્ચા નથી. મહેન્દ્ર સાડી એમ્પોરિયમમાં, સૂર્યા દેવ રાયનો સંદર્ભ ચુકાદાના પેરા ૮ માં માત્ર એ પ્રસ્તાવના માટે કરવામાં આવ્યો છે કે કોઈ ગૌણ કાયદો બંધારણ દ્વારા આપવામાં આવેલા ક્ષેત્રાધિકારને ઘટાડી શકે નહીં. તેવી જ રીતે, સાલેમ બાર એસોસિએશનમાં પેરા ૪૦ માં, સૂર્યા દેવ રાયનો સંદર્ભ સમાન હેતુ માટે છે. આમ, અમે સામાવાળાના વિદ્વાન કાઉન્સેલના સબમિશનને સ્વીકારવામાં અસમર્થ છીએ.

૨૮. તદનુસાર, અમે સંદર્ભિત પ્રશ્નનો જવાબ નીચે મુજબ આપીએ છીએ :

૨૮.૧. સિવિલ કોર્ટના ન્યાયિક હુકમો બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ રિટ ક્ષેત્રાધિકારને પાત્ર નથી. ૨૮.૨ કલમ ૨૨૭ હેઠળનું ક્ષેત્રાધિકાર કલમ ૨૨૬ હેઠળના ક્ષેત્રાધિકારથી અલગ છે. ૨૮.૩ સૂર્યા દેવ રાયમાં વિપરીત વિચાર રદ કરવામાં આવે છે.”

૧૪. અપીલકર્તાના વિદ્વાન કાઉન્સેલે જોગેન્દ્રસિંહજી વિજયસિંહજી વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય, (૨૦૧૫) ૮ સુપ્રીમ કોર્ટ કેસીસ ૧ માં અહેવાલ થયેલ માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા પર પણ આધાર રાખ્યો છે. ઉપરોક્ત ચુકાદામાં, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમ સામે, હાઈકોર્ટના લેટર્સ પેટન્ટની કલમ-૧૫ હેઠળ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલોની ટકૌઉપણું પરના સિદ્ધાંતોનો સારાંશ આપ્યો છે. વિવિધ મુદ્દાઓ પર વિગતવાર વિચારણા કરતી વખતે, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે ઉપરોક્ત ચુકાદામાં ઠેરવ્યું છે કે સિવિલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમો માત્ર બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળના ક્ષેત્રાધિકારના ઉપયોગમાં હાઈકોર્ટ દ્વારા ચકાસવા પાત્ર છે, જે બંધારણની કલમ ૨૨૬ થી અલગ છે. ઉપરોક્ત ચુકાદામાં, રાધે શ્યામ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં હાઈકોર્ટ દ્વારા લેવાયેલા વિચારને માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવ્યો છે. ચુકાદાના તારણોનો સારાંશ પેરા ૪૫ અને ૪૬ માં આપવામાં આવ્યો છે, જે નીચે મુજબ ટાંકવામાં આવ્યા છે:

“૪૫. ઉપરોક્ત વિશ્લેષણને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે અમારા તારણોનો સારો સંક્ષેપ કરવા આગળ વધીએ છીએ:—

૪૫.૧. વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમ સામે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ટકશે કે કેમ જે અન્ય ટ્રિબ્યુનલ્સ અથવા સત્તાધિકારીઓ પાસેથી તેમની પાસે આવ્યો છે, તે ઘણા પાસાઓ

પર આધારિત રહેશે. તેને કલમ ૨૨૬ અથવા કલમ ૨૨૭ અથવા બંને હેઠળ કરવા માટે અરજી પર ચૂકવવાપાત્ર કોર્ટ ફી, હાઈકોર્ટ દ્વારા બનાવવામાં આવેલા નિયમો પર આધારિત રહેશે.

૪૫.૨. સિવિલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમ માત્ર ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળના ક્ષેત્રાધિકારના ઉપયોગમાં હાઈકોર્ટ દ્વારા તપાસવા પાત્ર છે જે બંધારણની કલમ ૨૨૬ થી અલગ છે અને રાધે શ્યામ (ઉપરોક્ત) માં આપેલા ચુકાદા મુજબ, સિવિલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમ સામે કોઈ રિટ જારી કરી શકાતી નથી અને, તેથી, કોઈ લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ ટકશે નહીં.

૪૫.૩. જો આક્ષેપિત હુકમનો બચાવ કરવા માટે જરૂરી ટ્રિબ્યુનલ અથવા સત્તાધિકારીને પક્ષકાર તરીકે જોડાવામાં આવ્યા ન હોય તો રિટ અરજી ટકે તેમ નથી તેમ ઠેરવી શકાય છે, કારણ કે તે એક જરૂરી પક્ષકાર છે.

૪૫.૪. રિટ અરજીમાં ટ્રિબ્યુનલ પક્ષકાર છે કે નહીં તે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલની ટકોઉપણું નિર્ધારિત કરતું નથી.”

૧૫. અપીલકર્તાના વિદ્વાન કાઉન્સેલે મહાનગર ટેલિફોન નિગમ લિમિટેડ વિ. એપ્લાઈડ ઇલેક્ટ્રોનિક્સ લિમિટેડ, (૨૦૧૭) ૨ સુપ્રીમ કોર્ટ કેસીસ ૩૭ માં

અહેવાલ થયેલ માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા પર પણ વધુ આધાર રાખ્યો છે. ઉપરોક્ત ચુકાદામાં, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે આર્બિટ્રેશન એન્ડ કોન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ની જોગવાઈઓ હેઠળ આર્બિટ્રેશન પ્રોસીડિંગ્સમાં સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ ની લાગુ પડવા વિશે તપાસ કરી છે. માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે, ઉપરોક્ત ચુકાદામાં આઈટીઆઈ લિમિટેડ વિ. સીમેન્સ પબ્લિક કોમ્યુનિકેશન્સ નેટવર્ક લિમિટેડ, (૨૦૦૨) ૫ એસસીસી ૫૧૦ માં અહેવાલ થયેલ કેસમાં લેવાયેલા અગાઉના વિચાર સાથે અસંમતિ દર્શાવી છે અને બાબતને મોટી બેન્ચ સમક્ષ મોકલી છે. ઉપરોક્ત ચુકાદાના પેરા ૨૭ અને ૨૮ નીચે મુજબ વાંચવા મળે છે:

“૨૭. કલમ ૫ કે જે નોન-ઓબસ્ટેન્ટે કલમથી શરૂ થાય છે તે સ્પષ્ટપણે શરત મૂકે છે કે ૧૯૯૬ ના એક્ટના ભાગ ૧ માં જોગવાઈ કરવામાં આવી હોય તે સિવાય કોઈ ન્યાયિક સત્તાધિકારી હસ્તક્ષેપ કરશે નહીં. અમે સમજીએ છીએ તેમ, ૧૯૯૬ નો એક્ટ એ એક સંપૂર્ણ કોડ છે અને અન્ય જોગવાઈઓ સાથે કલમ ૫ ચોક્કસ શબ્દોમાં, એક ચોક્કસ તારણ તરફ દોરી જાય છે કે અન્ય કોઈ જોગવાઈ આકર્ષિત કરી શકાતી નથી. આમ, સીપીસી ની લાગુ પડવા વિશે કલ્પના કરવામાં આવી નથી અને, તેથી, સ્વાભાવિક પરિણામ તરીકે, કોસ-ઓબ્જેક્શન ગ્રાહ્ય રાખી શકાય નહીં. જોકે

અમે વર્તમાન રીતે અમારો વિચાર વ્યક્ત કરીએ છીએ, પણ આઈટીઆઈ લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) માં આપવામાં આવેલ ચુકાદો એ બાઈન્ડિંગ પ્રેસિડેન્ટ છે. ઇન્ટરનેશનલ સિક્યુરિટી એન્ડ ઇન્ટેલિજન્સ એજન્સી લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) માં ત્રણ-ન્યાયાધીશોની બેન્ચના નિર્ણયને અલગ પાડી શકાય છે કારણ કે તે ૧૯૪૦ ના એક્ટ હેઠળ છે જેમાં કલમ ૪૧ છે જે સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે સીપીસી ની પ્રક્રિયા અપીલોને લાગુ પડશે. આઈટીઆઈ લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) માં કરાયેલું વિશ્લેષણ એ અસરથી કે માત્ર એટલા માટે કે ૧૯૯૬ નો એક્ટ સીપીસી લાગુ થવાની જોગવાઈ કરતો નથી, એવું અનુમાન ન કરવું જોઈએ કે કોડ અપ્રસ્તુત છે તે અયોગ્ય જણાય છે, કારણ કે ૧૯૯૬ ના એક્ટની યોજના સ્પષ્ટપણે અન્યથા દર્શાવે છે અને ધારાસભ્યોનો આશય પણ એવો જ છે.

૨૮. કારણ કે અમે આઈટીઆઈ લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) માં વ્યક્ત કરેલા વિચારને અનુસરવામાં અસમર્થ છીએ અને અમારો એવો વિચાર છે કે સદર નિર્ણય પર મોટી બેન્ચ દ્વારા પુનર્વિચાર થવો જોઈએ. યોગ્ય મોટી બેન્ચની રચના માટે ભારતના માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિશ્રી સમક્ષ પેપર્સ મૂકવામાં આવે.”

૧૬. છેલ્લે, અપીલકર્તાના વિદ્વાન કાઉન્સેલે, ભારત બહાર આંતરરાષ્ટ્રીય વાણિજ્યિક આર્બિટ્રેશનમાં પસાર કરાયેલા વિદેશી એવોર્ડને આર્બિટ્રેશન એન્ડ કોન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ની કલમ ૩૪ હેઠળની અરજી દ્વારા પડકારી શકાય છે તે દલીલના સમર્થનમાં, વેન્યર ગ્લોબલ એન્જિનિયરિંગ વિ. સત્યમ કોમ્પ્યુટર સર્વિસીસ લિમિટેડ અને અન્ય, (૨૦૦૮) ૪ સુપ્રીમ કોર્ટ કેસીસ ૧૯૦ માં અહેવાલ થયેલ માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે. સદર ચુકાદો આ અપીલોના નિકાલના હેતુ માટે પ્રસ્તુત નથી કારણ કે આ કોર્ટ સમક્ષની બાબત સદર ચુકાદાની જેમ આવી ટકોઉપણું અંગેની નથી. જોકે, રાધે શ્યામ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં અપીલકર્તાના વિદ્વાન કાઉન્સેલે આધાર રાખેલો ચુકાદો અને જોગેન્દ્રસિંહજી વિજયસિંહજી (ઉપરોક્ત) ના કેસનો ચુકાદો અપીલકર્તાની એ દલીલના સમર્થનમાં સહાય પૂરી પાડશે કે સુધારો મંજૂર કરવાથી, સ્પેસિઅલ સિવિલ એપ્લિકેશનમાં પેનિંગ કાર્યવાહીનું સ્વરૂપ બદલાઈ જશે. ઉપરોક્ત ચુકાદાઓમાં, સ્પષ્ટ શબ્દોમાં, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે ઠેરવ્યું છે કે ગૌણ અદાલતો દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમો માત્ર ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળની કાર્યવાહીમાં પડકારવા પાત્ર છે અને ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ અને ૩૨ હેઠળ રિટ અરજી દ્વારા આવા ન્યાયિક હુકમો સામે કોઈ પડકાર ટકી શકે નહીં. ઉપર ઉલ્લેખિત ચુકાદાઓમાં લેવાયેલો ઉપરોક્ત વિચાર, અપીલકર્તાના એ સ્ટેન્ડને મજબૂત કરે છે કે, જો સુધારો મંજૂર કરવામાં આવે તો, ચોક્કસપણે, તે કાર્યવાહીના સ્વરૂપને બદલી નાખશે.

૧૭. સામાવાળા નં.૧ વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી આર. એસ. સંજાણવાળાએ અરુણ લતા વિ. સિવિલ જજ, બુલંદશહર અને અન્યના કેસમાં અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે, જે ૧૯૯૭ એસસીસી ઓનલાઈન અલ્હાબાદ ૩૬૭ માં અહેવાલ થયેલ છે. સદર કેસમાં, અરજી માત્ર ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવી હતી અને “ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬/૨૨૭ હેઠળની અરજી” શબ્દો ઉમેરીને સુધારો માંગવામાં આવ્યો હતો. ઉપરોક્ત ચુકાદા દ્વારા, સૂચિત સુધારા અંગેની અરજી સાથે કામ કર્યા વિના, વિદ્વાન સિંગલ જજે એવું અવલોકન કરીને આવા સુધારાને મંજૂર કર્યો કે આવા પ્રશ્નની તપાસ પછીના તબક્કે થઈ શકે છે.

૧૮. સામાવાળા નં.૧ ના વિદ્વાન કાઉન્સેલે અબ્દુલ રહમાન અને અન્ય વિ. મોહમ્મદ રુલદુ અને અન્ય, (૨૦૧૨) ૧૧ સુપ્રીમ કોર્ટ કેસીસ ૩૪૧ માં અહેવાલ થયેલ માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા પર પણ આધાર રાખ્યો છે, જેમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે સિવિલ પ્રોસિજર કોડના ઓર્ડર-૬ રૂલ ૧૭ ની જોગવાઈના વ્યાપ અને સીપીસી સુધારા અધિનિયમ ૨૨ ઓફ ૨૦૦૨ દ્વારા ઉમેરવામાં આવેલી શરત પર વિચારણા કરી હતી, અને ઠેરવ્યું હતું કે અદાલતોએ તેમની સમક્ષ આવતા કેસની ગુણવત્તા (મેરિટ્સ) પર નિર્ણય લેવાનો પ્રયાસ

કરવો જોઈએ અને તેના પરિણામે, પક્ષકારો વચ્ચે વિવાદમાં રહેલા વાસ્તવિક પ્રશ્નને નક્કી કરવા માટે જરૂરી હોય તેવા તમામ સુધારાઓને મંજૂરી આપવી જોઈએ, જો કે તેનાથી બીજી બાજુ અન્યાય અથવા પૂર્વગ્રહ ન થાય. ઉપરોક્ત ચુકાદામાં, એ સ્પષ્ટપણે ઠેરવવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે કાર્યવાહીનું સ્વરૂપ બદલાતું નથી, ત્યારે આવા સુધારાઓ મંજૂર કરવાના રહે છે.

૧૯. આંધ્ર બેંક વિ. એબીએન અમરો બેંક એન.વી. અને અન્ય, (૨૦૦૭) ૬ સુપ્રીમ કોર્ટ કેસીસ ૧૬૭ માં અહેવાલ થયેલ માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટના ચુકાદા પર સામાવાળા નં.૧ ના વિદ્વાન કાઉન્સેલ દ્વારા વધુ આધાર રાખવામાં આવ્યો છે, જેમાં, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ ના ઓર્ડર ૬ રૂલ ૧૭ હેઠળ દાખલ કરાયેલી સુધારા અરજી પર વિચારણા કરતી વખતે સંબંધિત બાબતો ધ્યાનમાં લીધી હતી. ઉપરોક્ત ચુકાદામાં, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે ઠેરવ્યું હતું કે કોર્ટ આવા સુધારાની મેરિટના પ્રશ્નમાં જઈ શકતી નથી અને તે માત્ર એ જ વિચાર કરી શકે છે કે સંબંધિત પક્ષકારો વચ્ચેના વાસ્તવિક વિવાદના નિર્ણય માટે આવો સુધારો જરૂરી છે કે કેમ.

૨૦. સામાવાળા નં.૧ ના વિદ્વાન કાઉન્સેલે આધાર રાખેલા ચુકાદાઓ વર્તમાન કેસના તથ્યો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેતા સામાવાળા નં.૧ ના દાવો કરવાના

સમર્થનમાં કોઈ સહાયરૂપ નથી. એ સુસ્થાપિત છે કે વિવાદમાં રહેલા મુદ્દાના નિર્ધારણ માટે જરૂરી તમામ સુધારાઓ મુક્તપણે મંજૂર કરવાના રહે છે. પરંતુ સાથે સાથે, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા સતત ઠેરવવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે અરજીમાં સુધારાના પરિણામે કાર્યવાહીના સ્વરૂપમાં ફેરફાર થાય છે, ત્યારે આવો સુધારો મંજૂર કરી શકાતો નથી. અપીલકર્તાના વિદ્વાન કાઉન્સેલે આધાર રાખેલા ચુકાદાઓ આ કેસમાં અપીલકર્તાના કેસને સમર્થન આપે છે.

૨૧. ઉપર ઉલ્લેખિત ચુકાદાઓના રેશિયોને લાગુ કરીને અને વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમને વધુ જોતાં, અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે સુધારા માટેની રાહત પર વિચાર કરતી વખતે, વિદ્વાન સિંગલ જજે કરારમાં સમાવિષ્ટ કલમો પર આધાર રાખીને બાબતની ગુણવત્તા (મેરિટ્સ) માં તપાસ કરી છે. વિદ્વાન સિંગલ જજે એવું તારણ નોંધ્યું છે કે આર્બિટ્રેશન સિંગાપોર ઇન્ટરનેશનલ આર્બિટ્રેશન સેન્ટરના નિયમો હેઠળ સિંગાપોરમાં યોજાયું હતું અને કાર્યવાહીના પક્ષકારોએ કોઈ વાંધા કે વિરોધ વિના ઉક્ત આર્બિટ્રલ પ્રોસીડિંગ્સમાં ભાગ લીધો હતો, અને આમ, કરાર દ્વારા, આર્બિટ્રેશન એન્ડ કોન્સિલિએશન એક્ટ, ૧૯૯૬ ના ભાગ-૧ ની તમામ જોગવાઈઓની લાગુ પડવા વિશે બાદ બાકાત રાખવામાં આવ્યું હતું. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે વિદ્વાન સિંગલ જજે પ્લીડિંગમાં સુધારા માટેની રાહત પર વિચાર કરતી વખતે આવા તારણ પર આધાર રાખીને ભૂલ કરી છે. સ્પેસિઅલ સિવિલ એપિલેશનમાં

વિચારણા માટે ઉપસ્થિત થયેલા વાસ્તવિક મુદ્દા અને વિવાદના નિર્ધારણ માટેની હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે સુધારા દ્વારા જે રાહત રજૂ કરવા માંગવામાં આવી છે તે જરૂરી નથી. વધુમાં, અપીલકર્તાના વિદ્વાન કાઉન્સેલે આધાર રાખેલા ચુકાદાઓ અને બંધારણની કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળની સત્તાઓનો વ્યાપ સંપૂર્ણપણે અલગ પાડવા યોગ્ય છે અને અલગ અલગ પરિસ્થિતિમાં અલગ અલગ રીતે કાર્ય કરે છે તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે વિદ્વાન સિંગલ જજે ડ્રાફ્ટ સુધારો મંજૂર કરીને ભૂલ કરી છે.

૨૨. ઉપરોક્ત કારણોસર, અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૨૬/૨૦૧૭ મંજૂર કરવા યોગ્ય છે અને તદનુસાર, સ્પેસિઅલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૫૬૪૭/૨૦૧૫ માં વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલ તારીખ ૨૬મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૬નો હુકમ રદ કરીને તેને મંજૂર કરવામાં આવે છે. મુખ્ય લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૨૬/૨૦૧૭ મંજૂર કરવામાં આવી હોવાથી, સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૭૩૩/૨૦૧૭ ટકતી નથી અને તેનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

૨૩. પરિણામે, સ્પેસિઅલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૫૬૪૮, ૧૫૬૫૦ અને

૧૫૬૫૧ / ૨૦૧૫ માં વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરાયેલ તારીખ ૨૬મી ઓગસ્ટ, ૨૦૧૬નો હુકમ રદ કરીને લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૨૩/૨૦૧૭ થી ૨૫/૨૦૧૭ પણ મંજૂર કરવામાં આવે છે. લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૨૩/૨૦૧૭ થી ૨૫/૨૦૧૭ મંજૂર કરવામાં આવી હોવાથી, તેમાં દાખલ કરવામાં આવેલી જોડાયેલી સિવિલ એપ્લિકેશનો ટકતી નથી અને તેનો નિકાલ કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ નથી.

(આર. સુભાષ રેડ્ડી, મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિશ્રી)

(વિપુલ એમ. પંચોલી, ન્યાયમૂર્તિશ્રી)

પીરઝાદા

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.